

รายงานวิจัยเรื่อง

การประเมินโปรแกรมสอนทักษะการฟัง ที่ประกอบ ด้วยแถบบันทึกภาพและแถบบันทึกเสียงของหลักสูตร ฝึกอบรบภาษาอังกฤษแบบเข้มข้นภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2532

วัฒนวรรณ สงวนเรือง
(หัวหน้าโครงการ)
ลลิตา ทมอกพริ้ง
ตราวุธ ชูติชูเดช

หลักการและเหตุผลที่สำคัญของการวิจัย

ทักษะการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการฟังไปใช้ในชีวิตประจำวันและเพื่อการสอบแข่งขัน ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นลักษณะการเรียนการสอนภาษาเพื่อสื่อความหมาย ผู้เรียนมิใช่เป็นเพียงแต่ผู้ฟังข้อมูลและตอบคำถาม แต่ยังมีบทบาทในการใช้ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษา และในการเรียนการสอนภาษาต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุผลและมีประสิทธิภาพ สถาบันภาษาได้จัดให้มีการฝึกอบรบภาษาอังกฤษแบบเข้มข้นภาคฤดูร้อนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 โดยมีการเรียนการสอนทั้ง 4 ทักษะ แต่เท่าที่ผู้วิจัยสำรวจยังไม่เคยมีการประเมินโปรแกรมการสอนทักษะการฟังด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่ใช้ห้องเรียน เนื้อหา อุปกรณ์ การสอน และส่วนอื่นๆ ดังนั้น เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้ข้อมูลส่วนหนึ่งที่จะนำไปปรับปรุงโปรแกรมการสอนทักษะการฟังโดยมุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด ผู้วิจัยจึงประเมินโปรแกรมการสอนทักษะการฟังที่ประกอบด้วยแถบบันทึกภาพ และ

แถบบันทึกเสียงของหลักสูตรฝึกอบรบภาษาอังกฤษแบบเข้มข้นภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2532

วัตถุประสงค์

- เพื่อสำรวจความต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เข้าอบรมสามระดับคือ ระดับเก่ง ระดับปานกลาง และระดับอ่อน
- เพื่อสำรวจทัศนคติและแรงจูงใจของผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้แถบบันทึกภาพและแถบบันทึกเสียง
- เพื่อประเมินผลโปรแกรมการสอนทักษะการฟังของหลักสูตรฝึกอบรบภาษาอังกฤษแบบเข้มข้นภาคฤดูร้อนปี พ.ศ. 2532 สำหรับนำไปประกอบการปรับปรุงบทเรียน อุปกรณ์การสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้
- ทราบกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังที่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรบภาษาอังกฤษแบบเข้ม

ภาคฤดูร้อนทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับเก่ง ระดับปานกลาง และระดับอ่อน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สิ่งเหล่านี้มีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียนแต่ละกลุ่มยิ่งขึ้น

2. ทราบทัศนคติและแรงจูงใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภาษาอังกฤษแบบเข้ม เกี่ยวกับโปรแกรมทักษะการฟังของหลักสูตรการฝึกอบรมแบบเข้มภาคฤดูร้อน สถาบันภาษา ว่าเป็นอย่างไร และมีมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงโปรแกรมการเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

3. ทราบว่าโปรแกรมทักษะการฟังที่ประกอบด้วยแถบบันทึกเสียงและแถบบันทึกภาพของหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษ เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพียงใด เพื่อให้ผู้สอนครั้งต่อ ๆ ไปมีข้อมูลสำหรับการปรับปรุงแก้ไขสื่อการสอนดังกล่าวได้

4. ทราบข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนทักษะการฟัง ซึ่งอาจนำไปประกอบการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนทักษะการฟังแก่ผู้เข้าอบรมภาษาอังกฤษแบบเข้มภาคฤดูร้อนต่อไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนการสอนมากขึ้น

ประชากรและพลวิจัย

ประชากร (population) ประชากรการวิจัยเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เข้าอบรมภาษาอังกฤษแบบเข้มภาคฤดูร้อนปี พ.ศ. 2532 จำนวน 156 คน ซึ่งต้องเรียนวิชาทักษะการฟังตลอดการฝึกอบรมรวมทั้งสิ้น 22 ชั่วโมง

พลวิจัย (subjects) ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างจงใจ (purposive sampling technique) จากผู้เข้าอบรมทั้ง 3 ระดับ (ระดับเก่ง ระดับปานกลาง และระดับอ่อน) โดยอาศัยคะแนนการสอบการฟังเข้าใจความก่อนการอบรม (pre-test) และคะแนนแบบสอบสมิทธิภาพมาตรฐาน (English Proficiency Test) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม โดยผู้วิจัยทำการสุ่มเลือกพลวิจัยที่ยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลบ่อยๆ และจะมาเรียนสม่ำเสมอ มาตรฐานละประมาณร้อยละ 70-80 ซึ่งเชื่อว่าเป็นขนาดที่ใหญ่เพียงพอสำหรับการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ก. ประชากรและพลวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนวิชาทักษะการฟังตามโครงการการอบรมภาษาอังกฤษแบบเข้มภาคฤดูร้อน ปี พ.ศ.2532 จำนวน 156 คน พลวิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบจงใจจำนวน 121 คน จากผู้เข้าอบรมทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับเก่ง ระดับปานกลาง และระดับอ่อน โดยอาศัยคะแนนการฟังเข้าใจความก่อนการอบรมและคะแนนแบบสอบสมิทธิภาพมาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ผู้วิจัยสุ่มเลือกพลวิจัยที่ยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และมาเรียนสม่ำเสมอ

ข. เครื่องมือการวิจัย

1. แบบทดสอบการฟังเข้าใจความก่อนเข้ารับการอบรม (Pre-test)
2. บทเรียนการฝึกทักษะการฟัง 17 บท บทเรียนเสริม 10 เรื่อง
3. แบบทดสอบย่อย (Quiz) 5 แบบทดสอบ
4. แบบสอบถามชุดที่ 1
5. แบบสอบถามชุดที่ 2
6. แบบทดสอบการฟังเข้าใจความเมื่อการอบรมสิ้นสุด (Post-test)

แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประเมินค่า แบ่งออกเป็น 7 ตอน ตอนที่ 1 เป็นการเติมคำเกี่ยวกับข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของผู้กรอกแบบสอบถาม เช่น เพศ กลุ่มที่เรียน หน่วยงานที่สังกัด จำนวนปีที่เรียนภาษาอังกฤษ ตอนที่ 2-7 เป็นแบบมาตรฐานประเมินค่า โดยตอนที่ 2 เป็นส่วนที่สอบถามทัศนคติและแรงจูงใจด้านเนื้อหา ตอนที่ 3 เป็นส่วนที่สอบถามทัศนคติและแรงจูงใจด้านกิจกรรมในชั้นเรียน ตอนที่ 4 เป็นส่วนที่สอบถามทัศนคติและแรงจูงใจ ด้านอุปกรณ์การสอน ได้แก่ แถบบันทึกเสียงและแถบบันทึกภาพ ตอนที่ 5 เป็นส่วนที่สอบถามทัศนคติและแรงจูงใจด้านการประเมินผลย่อย ตอนที่ 6 เป็นส่วนที่สอบถาม ทัศนคติและแรงจูงใจด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและตอนที่ 7 เป็นส่วนที่สอบถามความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนทักษะการฟัง

เกณฑ์มาตรฐานประเมินค่าที่ใช้คือ

- 5 หมายถึง มากที่สุด หรือ เหมาะสมที่สุด
 - 4 หมายถึง มาก หรือ เหมาะสมมาก
 - 3 หมายถึง ปานกลาง หรือ เหมาะสมปานกลาง
 - 2 หมายถึง น้อย หรือ เหมาะสมน้อย
 - 1 หมายถึง น้อยที่สุด หรือ เหมาะสมน้อยที่สุด
- แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด และนำเสนอเป็นความเรียง

วิธีเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

โดยสรุปผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนเข้ารับการอบรม (Pre-test) โดยให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าทดสอบการฟังเข้าใจความแล้วนำคะแนนไปรวมกับคะแนนที่สอบได้จากทักษะอื่นๆ เพื่อใช้ในการจัดกลุ่มการเรียนการสอนโดยมีการแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มระดับตามความสามารถ
2. ให้อาจารย์ผู้สอนทำการสอนโดยใช้บทเรียนวิชาทักษะการฟัง 17 บท และบทเรียนเสริม 10 เรื่อง และใช้อุปกรณ์การสอนประกอบด้วยแถบบันทึกภาพและแถบบันทึกเสียง
3. ให้อาจารย์ผู้สอนจัดให้มีการประเมินผลย่อยทุกสัปดาห์เมื่อเรียนจบ 1 บท แบบทดสอบประเมินย่อยมีจำนวนทั้งหมด 5 แบบทดสอบ มีคะแนน แบบทดสอบละ 20 คะแนน
4. ให้อาจารย์ผู้สอน นำแบบสอบถามชุดที่ 1 แจกให้ผู้เข้าอบรม เมื่อสอนจบแต่ละชั่วโมง
5. เมื่อการอบรมสิ้นสุด นำแบบสอบถามชุดที่ 2 แจกให้อาจารย์ผู้สอนวิชาทักษะการฟังทั้ง 6 หมู่ เขียนเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน
6. ทำการทดสอบผู้เรียนเมื่อการอบรมสิ้นสุด (Post-test) โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้ารับการทดสอบการฟังเข้าใจความอีกครั้งหนึ่ง คะแนนที่ได้จากการทดสอบเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินพัฒนาการทางภาษาอังกฤษของผู้เข้าอบรม

7. นำแบบสอบถามชุดที่ 1 ที่ได้ทั้งหมดลงรหัส ข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่สถาบันบริการคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยใช้โปรแกรม SPSSX

8. สังเกตการสอน และสอบถามผู้เข้าอบรมและอาจารย์ผู้สอนเป็นครั้งคราวอย่างไม่เป็นทางการ และให้ผู้เข้าอบรมเขียนบรรยายความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน และด้านอื่นๆ

9. สรุปผลแบบสอบถามชุดที่ 2 ทั้งหมด เป็นความเรียง

10. นำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการเขียนนำเสนอ

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. การสำรวจความต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนสามกลุ่มระดับ คือ กลุ่มระดับเก่ง กลุ่มระดับปานกลาง และกลุ่มระดับอ่อน กิจกรรมการเรียนการสอน 7 ข้อ มีดังนี้คือ

1. อาจารย์คนไทยเป็นผู้สอน
2. อาจารย์ชาวต่างประเทศเป็นผู้สอน
3. การให้คำอธิบายเป็นภาษาไทยเท่านั้น
4. การให้คำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น
5. การให้คำอธิบายเป็นทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
6. การทำกิจกรรมเดี่ยวเท่านั้นในชั้นเรียน
7. การทำกิจกรรมคู่หรือกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน

เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละด้านสำหรับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ปรากฏว่าผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางที่ 1) อาจารย์คนไทยเป็นผู้สอน 2) การให้คำอธิบายเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3) การจัดกิจกรรมเดี่ยวเท่านั้นในชั้นเรียน และ 4) การจัดกิจกรรมคู่หรือกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน ความคิดเห็นของผู้เรียนแต่ละกลุ่มดังกล่าวมาแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

แต่อย่างไรก็ตามผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มหรือบางกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับความเหมาะสมในด้าน 1) การให้อาจารย์ชาวต่างประเทศเป็นผู้สอน

2) การให้คำอธิบายเป็นภาษาไทยเท่านั้น 3) การให้คำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

ในการสำรวจความต้องการการเรียนการสอนด้านการให้อาจารย์ชาวต่างประเทศเป็นผู้สอนพบว่า เมื่อพิจารณาระดับของค่าเฉลี่ยเลขคณิตประกอบแสดงว่า ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง มีความเห็นว่าการสอนโดยอาจารย์ชาวต่างประเทศมีความเหมาะสมปานกลางค่อนข้างมาก และสูงกว่าความคิดเห็นของผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางและกลุ่มระดับอ่อนซึ่งต่างก็เห็นว่าเหมาะสมปานกลางค่อนข้างน้อย และด้านการให้คำอธิบายเป็นภาษาไทยเท่านั้นเมื่อพิจารณาระดับของค่าเฉลี่ยเลขคณิตประกอบ แสดงว่า ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง และกลุ่มระดับอ่อนมีความเห็นว่าการสอนโดยการให้คำอธิบายเป็นภาษาไทยเท่านั้นมีความเหมาะสมน้อย แต่ผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมน้อยแต่ค่อนข้างปานกลาง และด้านการให้คำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยเลขคณิตประกอบแสดงว่า ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่งและกลุ่มระดับอ่อนมีความเห็นว่าการสอนโดยการให้คำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นมีความเหมาะสมปานกลางค่อนข้างมากและสูงกว่าความคิดเห็นของผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางซึ่งเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมปานกลางแต่ค่อนข้างน้อย

ดังนั้น โดยสรุปแล้วผู้เรียนทั้งสามกลุ่มระดับมีความเห็นว่า อาจารย์ที่สอนทักษะการฟังเป็นคนไทยจะมีความเหมาะสมกว่าชาวต่างประเทศ ภาษาที่ใช้สอนควรเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กิจกรรมในชั้นเรียนเป็นได้ทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่หรือกิจกรรมหมู่

2. ทศนคติและแรงจูงใจของผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้แถบบันทึกภาพและแถบบันทึกเสียง

2.1 ทศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียนสามกลุ่มระดับด้านเนื้อหา

ผลสรุปทศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียนสามกลุ่มระดับด้านเนื้อหา ซึ่งมี 8 ข้อดังนี้

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียน
2. มีประโยชน์นำไปใช้ได้

3. มีปริมาณเพียงพอในชั่วโมงเรียน

4. เรียงลำดับอย่างเหมาะสม

5. ความยากง่าย

6. ความน่าสนใจ

7. ทันสมัย

8. ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากบทเรียน

โดยสรุป ผู้เรียนสามกลุ่มระดับแสดงความเห็น

ดังนี้

ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง มีความเห็นว่าการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนในระดับปานกลาง มีประโยชน์ปานกลาง มีปริมาณเพียงพอปานกลาง การเรียงลำดับเนื้อหาเหมาะสมดีปานกลาง มีความยากง่ายปานกลาง ทันสมัยค่อนข้างมาก และให้ความรู้ใหม่ปานกลาง

ผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลาง มีความเห็นว่าการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนในระดับปานกลาง มีประโยชน์ปานกลาง มีปริมาณไม่เพียงพอ การเรียงลำดับเนื้อหาเหมาะสมดีปานกลาง เนื้อหาค่อนข้างยาก มีความน่าสนใจปานกลาง ทันสมัยปานกลาง และให้ความรู้ใหม่ปานกลาง

ผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อน มีความเห็นว่าการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนค่อนข้างน้อย ไม่ค่อยมีประโยชน์ มีปริมาณไม่เพียงพอ การเรียงลำดับเนื้อหาไม่ค่อยเหมาะสมมากนัก เนื้อหาค่อนข้างยาก มีความน่าสนใจน้อย ไม่ค่อยทันสมัย และได้รับความรู้ใหม่จากบทเรียนค่อนข้างน้อย

ดังนั้น โดยสรุปแล้วผู้เรียนส่วนใหญ่คือผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง และผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางมีความเห็นค่อนข้างไปทางมีความพอใจเนื้อหาของหลักสูตรในระดับปานกลาง ซึ่งขัดแย้งกับผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อนที่ไม่ค่อยพอใจในด้านเนื้อหา

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เรียนกลุ่มระดับเก่งโดยมากแล้วมีความพอใจเนื้อหาของหลักสูตรในระดับปานกลาง แต่สูงกว่าระดับความพอใจของผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลาง ซึ่งก็มีความพอใจในระดับที่สูงกว่าของผู้เรียนในกลุ่มระดับอ่อน ความพอใจต่อเนื้อหาของผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มมีลักษณะคู่ขนานกันตลอดในทุก ๆ ด้านของความคิดเห็น

จนอาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถยิ่งสูงก็ยิ่งมีความพึงพอใจเนื้อหาของหลักสูตรมากขึ้น แต่ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถยิ่งต่ำก็ยิ่งมีความพึงพอใจเนื้อหาหลักสูตรน้อยลง ที่เป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า เนื้อหาของหลักสูตรนี้เหมาะสมกับผู้เรียนในกลุ่มระดับเก่ง และกลุ่มระดับปานกลางมากกว่ากลุ่มระดับอ่อน

2.2 ทศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียนสามกลุ่มด้านกิจกรรมที่ใช้สอน

ผลสรุปการแสดงความเห็นของผู้เรียนสามกลุ่มระดับด้านกิจกรรมที่ใช้สอน 9 ข้อ คือ

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
 2. มีความหลากหลาย
 3. ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด
 4. มีความน่าสนใจ
 5. ช่วยเพิ่มทักษะการฟัง
 6. นำไปใช้ในประโยชน์ประจำวันได้
 7. เน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย
 8. คำอธิบายชัดเจน
 9. เตรียมผู้เรียนให้ใช้ภาษาในชีวิตจริง
- โดยสรุปผู้เรียนสามกลุ่มระดับแสดงความเห็น

ดังนี้

ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง มีความเห็นว่าการกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ปานกลาง กิจกรรมมีความหลากหลายปานกลาง ทำให้เกิดความเครียดน้อย มีความน่าสนใจปานกลางค่อนข้างสูง ช่วยเพิ่มทักษะการฟังปานกลาง นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ปานกลาง การเรียนเน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในระดับปานกลางค่อนข้างสูง คำอธิบายกิจกรรมการเรียนรู้ชัดเจนปานกลาง และเตรียมผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาในชีวิตจริงได้ในระดับปานกลาง

ผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลาง มีความเห็นว่าการกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ปานกลาง กิจกรรมไม่ค่อยมีความหลากหลายทำให้เกิดความเครียดน้อย มีความน่าสนใจค่อนข้างน้อย ช่วยเพิ่มทักษะการฟังได้ปานกลาง นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ปานกลาง การเรียนเน้นการใช้ภาษาสื่อความหมายในระดับปานกลาง คำ

อธิบายกิจกรรมการเรียนรู้ชัดเจนปานกลาง และเตรียมผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาในชีวิตจริงได้ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อน มีความเห็นว่าการกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้น้อย กิจกรรมไม่ค่อยมีความหลากหลาย ไม่ทำให้เกิดความเครียด มีความน่าสนใจค่อนข้างน้อย เน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายค่อนข้างน้อย คำอธิบายกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ค่อยชัดเจน และเตรียมผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาในชีวิตจริงได้น้อย

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เรียนกลุ่มระดับเก่งและผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางมีความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ใช้สอนในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อนมีความเห็นค่อนข้างน้อยไปทางต้องการให้มีการปรับปรุงกิจกรรมในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้หากพิจารณาดูแล้ว จะพบว่าผู้เรียนทั้งสามระดับมีความเห็นพ้องกันว่า กิจกรรมไม่ได้ทำให้เกิดความเครียด

2.3 ทศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียนสามกลุ่มระดับด้านอุปกรณ์การสอน

ผลสรุปการแสดงความเห็นของผู้เรียนสามกลุ่มระดับด้านอุปกรณ์การสอนมี 4 ข้อคือ

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. เหมาะสมกับเนื้อหา
3. จูงใจผู้เรียน
4. มีความชัดเจนทั้งเสียงและภาพ

โดยสรุป ผู้เรียนสามกลุ่มระดับแสดงความเห็นดังนี้

ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง มีความเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ปานกลางและค่อนข้างสูง เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียนปานกลางสามารถจูงใจผู้เรียนได้ปานกลาง แต่เสียงและภาพไม่ค่อยชัดเจน

ผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลาง มีความเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ปานกลางหรือค่อนข้างน้อย เหมาะสมกับเนื้อหาปานกลางสามารถจูงใจผู้เรียนได้ปานกลาง และคิดว่าเสียงและภาพไม่ค่อยชัดเจน ความคิดเห็นดังกล่าวแล้วมีแนว

โน้มน้าวจะคล้ายคลึงกับผู้เรียนกลุ่มเก่ง

ผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อน มีความเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ค่อนข้างน้อย ไม่ค่อยเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียน สามารถจูงใจผู้เรียนได้น้อยและทั้งภาพและเสียงมีความชัดเจนน้อยมาก

ดังนั้น โดยสรุปแล้วผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าอุปกรณ์การสอนที่ประกอบด้วยแถบบันทึกเสียงและแถบบันทึกภาพ จูงใจผู้เรียน แต่คุณภาพอุปกรณ์การสอนโดยเฉพาะแถบบันทึกเสียงและแถบบันทึกภาพยังไม่ดีนัก

2.4 ทักษะคิดและแรงจูงใจของผู้เรียนสามกลุ่มระดับด้านการประเมินผลย่อย

ผลสรุปการแสดงความเห็นของผู้เรียนสามกลุ่มระดับด้านการประเมินผลย่อย 4 ข้อ คือ

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. เกณฑ์การให้คะแนนเหมาะสม
3. ใช้รูปแบบการประเมินเหมาะสม
4. ความเหมาะสมของความยาวการประเมินย่อย

3. การประเมินโปรแกรมการสอนทักษะการฟัง

3.1 ผลการทดสอบก่อนเข้ารับการอบรมและเมื่อการอบรมสิ้นสุด

ตาราง N แสดงค่าความแตกต่างของคะแนนการฟังก่อนเข้ารับการอบรมและเมื่อการอบรมสิ้นสุดของผู้เรียน 3 กลุ่มระดับ

กลุ่ม	Pre-test		Post-test		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ระดับเก่ง	31.9000	4.2438	34.8000	3.7789	5.0609*
ระดับปานกลาง	24.1556	3.4574	29.1556	4.9439	7.9833*
ระดับอ่อน	20.2653	3.1218	25.8542	3.2080	10.8365*

*P < 0.05

โดยสรุป ผู้เรียนสามกลุ่มระดับแสดงความเห็นดังนี้

ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่งและกลุ่มระดับปานกลาง มีความเห็นว่าการประเมินผลย่อยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้น้อย เกณฑ์การให้คะแนนมีความเหมาะสมน้อย รูปแบบการประเมินมีความเหมาะสมน้อยและความยาวของการประเมินมีความเหมาะสมน้อย

ผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อน มีความเห็นแตกต่างจากผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าวแล้ว กล่าวคือ มีความเห็นว่าการประเมินผลย่อยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาก เกณฑ์การให้คะแนนเหมาะสมมาก รูปแบบการประเมินเหมาะสมมาก และความยาวของการประเมินเหมาะสมมาก

ดังนั้น โดยสรุปแล้วผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การประเมินผลย่อยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เกณฑ์การให้คะแนน รูปแบบการประเมิน และความยาวของแบบทดสอบมีความเหมาะสมน้อย อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้เรียนระดับเก่ง และระดับปานกลางมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากกลุ่มผู้เรียนระดับอ่อน โดยที่กลุ่มผู้เรียนระดับอ่อนมีความเห็นในทางบวกเกี่ยวกับการประเมินผลย่อย

จากตาราง N ปรากฏว่าคะแนนการฟังก่อนเข้ารับการอบรมและเมื่อการอบรมสิ้นสุดของผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง กลุ่มระดับปานกลาง และกลุ่มระดับอ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าผู้เรียนทุกกลุ่มได้รับความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า โปรแกรมการสอนนี้ทำให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลในการฟังเพิ่มขึ้นได้

3.2 ผลการประเมินผลย่อย

โดยสรุป ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่งได้คะแนนเฉลี่ยจากการสอบ 5 ครั้ง อยู่ระหว่าง 15.40 - 16.73 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 12.50 - 16.73 และผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อนได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 12.98 - 16.22 ปรากฏว่าคะแนนที่สอบได้ของแต่ละกลุ่มเกือบคงที่ แสดงว่าอัตราการเพิ่มความรู้อัตราการเพิ่มความรู้ที่รับรู้ของแต่ละกลุ่มมีอัตราการเพิ่มความรู้อัตราการเพิ่มความรู้ก่อนข้างคงที่ในการสอนแต่ละครั้ง

3.3 ความคิดเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนทักษะการฟังของผู้เรียนสามกลุ่มระดับ

ผลสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนทักษะการฟังของผู้เรียนสามกลุ่มระดับ 4 ข้อคือ

1. การได้รับความรู้เพิ่มขึ้น
2. การนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้
3. การเพิ่มความสนใจ
4. ความพอใจในการจัด

โดยสรุปผู้เรียนสามกลุ่มระดับแสดงความเห็นดังนี้

ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง มีความเห็นว่าการสอนทักษะการฟังทำให้ได้ความรู้ขึ้นมาก ผลของการเรียนโปรแกรมการสอนทักษะการฟังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากสามารถเพิ่มความสนใจในการฟังภาษาอังกฤษมากและมีความพอใจในโปรแกรมที่จัดให้มาก

ผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางและกลุ่มระดับอ่อน มีความเห็นไปในทำนองเดียวกัน แต่ในระดับที่ต่างกับกับผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง กล่าวคือ มีความเห็นว่าการสอนดังกล่าวทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้นมาก สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

สามารถเพิ่มความสนใจในการฟังภาษาอังกฤษได้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก และมีความพอใจในโปรแกรมที่จัดให้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

3.4 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนวิชาทักษะการฟัง

3.4.1 ด้านเนื้อหา อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่าเนื้อหาการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลางมากที่สุด

3.4.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนทั้งสามระดับมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว เพราะผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนทุกชนิดและมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมต่าง ๆ

3.4.3 ด้านอุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อการสอน มีความเหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน แต่คุณภาพของแถบบันทึกเสียงและแถบบันทึกภาพจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง

3.4.4 ด้านการประเมินผล การประเมินผลย่อย (Quiz) มีผลกระทบต่ออารมณ์ผู้เรียน เพราะผู้เรียนเกิดความเครียด สำหรับการทดสอบเมื่อการอบรมสิ้นสุดอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะสามารถวัดสัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอน

3.4.5 ด้านโปรแกรมการสอนทักษะการฟัง อาจารย์ผู้สอนเห็นว่าให้ประโยชน์แก่ผู้เรียน มีบทเรียนทันสมัย ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่สิ่งสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงคือปริมาณเนื้อหา และคุณภาพอุปกรณ์การสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้สอนทักษะการฟัง

จากผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่าผู้เรียนทั้งสามกลุ่มระดับต้องการอาจารย์คนไทยเป็นผู้สอนโดยมีคำอธิบายเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นได้ทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ หรือกิจกรรมหมู่ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษควรเป็นคนไทยและการสอนควรให้คำอธิบายเป็นภาษาไทยและอังกฤษโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ ประกอบด้วย กิจกรรมเดี่ยว

กิจกรรมคู่ และกิจกรรมหมู่ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง ซึ่งเป็นผู้ที่ได้คะแนนสอบในการจัดกลุ่มเรียนอยู่ในระดับสูง ซึ่งความสามารถในการเรียนรู้ภาษาย่อมมีมาก และหากเป็นไปได้ อาจารย์ผู้สอนควรเป็นอาจารย์ชาวต่างประเทศเจ้าของภาษา เนื่องจากผู้เรียนสามารถรับประโยชน์มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการฟังสำเนียงโดยตรงจากเจ้าของภาษา การได้เห็นกิริยาท่าทาง และตระหนักถึงวัฒนธรรมที่สอดแทรกระหว่างการเรียนการสอน ยิ่งไปกว่านั้นการให้คำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นเป็นการฝึกฝนทักษะการฟังเพิ่มขึ้น นอกไปจากการได้ฝึกทักษะการฟังจากบทเรียน ในด้านกิจกรรมการเรียน การสอน ควรมีทุกประเภทไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมหมู่เนื่องจากผู้เรียนระดับเก่งมีความชำนาญด้านภาษา การที่จะให้ร่วมกิจกรรมประเภทใด ย่อมไม่เป็นปัญหา แต่กิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ๆ จะต้องดึงดูดความสนใจและท้าทายความสามารถ

ผู้เรียนกลุ่มระดับอ่อน เป็นผู้ที่ต้องการความเอาใจใส่จากอาจารย์ผู้สอนเป็นพิเศษ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนควรเป็นอาจารย์คนไทยที่มีอารมณ์ขันมีความอดทน ไม่แสดงท่าทีเบื่อหน่ายผู้เรียน และควรสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษที่ชัดและฟังง่ายโดยอาจารย์ผู้สอนควรพร้อมที่จะอธิบายทวนซ้ำเป็นภาษาไทยหากผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนหรือกิจกรรมที่ต้องร่วมมือแสดงในชั้นเรียน อาจารย์ผู้สอนไม่ควรใช้ภาษาไทยอย่างเดียวเป็นสื่อในการสอนเพราะผู้เรียนจะไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่ในด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีหลายแบบและเน้นการร่วม-กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมคู่เพราะผู้เรียนระดับนี้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากกลุ่มเพื่อนและยังเป็นการเพิ่มความมั่นใจเมื่อผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการฝึกทักษะการฟังสักระยะหนึ่งแล้ว ผู้สอนควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเดี่ยว

2. ด้านเนื้อหา บทเรียนและแบบฝึกหัด อุปกรณ์การสอน

2.1 เนื้อหา เมื่อผู้วิจัยและคณะได้เตรียมบทเรียนทักษะการฟังตามแบบ communicative approach เพื่อประเมินโปรแกรมการสอนทักษะการฟังตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ผลจากการวิจัยข้อที่ 2 ด้านทัศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียน และผลจากการสอนในชั้นเรียน ประกอบกับการสังเกตในชั้นเรียน พบว่าน่าจะเป็นไปในลักษณะต่อไปนี้

ปัจจุบันเป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่าภาษา คือ เครื่องมือในการสื่อความหมาย ฉะนั้นจุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาก็คือให้มีความสามารถในการสื่อความหมาย ดังนั้นเพื่อพัฒนาสมรรถภาพเกี่ยวกับการใช้ภาษา การจัดโปรแกรมการสอนควรเป็นแบบ Functional Syllabus โดยกำหนดเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้นว่าผู้เรียนต้องสามารถเล่า หรือ รายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บรรยายความรู้สึกต่าง ๆ ดีใจ เสียใจ ตกใจ สนุก ตื่นเต้น ตัดสินใจ แสดงความเห็นด้วยไม่เห็นด้วย รู้จักต้อนรับ ชื่นชม ขอบคุณ เสียใจ ปฏิเสธ ชักชวน เสนอแนะ ขอร้อง บังคับ เป็นต้น

ดังนั้น เนื้อหาที่จัดในโปรแกรมการสอนสำหรับผู้เรียน 3 ระดับ ควรประกอบด้วย communicative functions เช่น

1. requesting and giving information
2. expressing thought processes
3. expressing opinions
4. making judgement
5. modifying people's behavior
6. expressing personal feelings
7. interacting socially

อนึ่ง จากการสำรวจทัศนคติและแรงจูงใจเกี่ยวกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 พบว่าความคิดเห็นดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการจัดเนื้อหา เพื่อการเรียนการสอนมาก ดังนั้นเมื่อคัดเลือกเนื้อหาให้ครบถ้วนแล้วควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมภาษาอังกฤษแบบเข้ม เกี่ยวกับเนื้อหา และจัดลำดับเนื้อหาตามความต้องการด้วย

2.2 บทเรียนและแบบฝึกหัดการฟัง

จากผลของการวิจัยข้อที่ 2.2 ผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ดังนี้

เนื่องจากมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นสามระดับ คือ กลุ่มระดับเก่ง กลุ่มระดับปานกลาง และกลุ่มระดับอ่อน ผู้สอนจึงควรมีการเตรียมบทเรียนที่มีเนื้อหาเดียวกัน ตามความต้องการที่ได้จากการสำรวจ ในบทเรียน 1 unit ประกอบด้วย Part A, Part B และ Part C สำหรับ Part A เป็นขั้นเตรียมตัวผู้เรียนให้เข้าใจภาษามากขึ้น เป็นต้นว่า สอนให้ผู้เรียนรู้จักภาษาพูด ให้รู้จักความแตกต่างของคำที่ได้รับเสียงเน้นหนักหรือไม่ได้รับการเน้นหนักระดับเสียงสูงต่ำ และการลงเสียงสูงต่ำในประโยค นอกจากนั้น แบบฝึกหัดใน Part A เป็นแบบฝึกหัดสอนให้ผู้รู้จักฟังคำที่เป็นการบอกให้รู้ว่าต่อไปผู้พูดจะกล่าวถึงอะไร และฝึกจับใจความเป็นช่วง ๆ โดยใช้ความจำเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจ Part B เป็นขั้นฝึกทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจโดยจัดให้มีแบบฝึกหัดที่เน้นความเข้าใจเป็นหลัก Part C เป็นขั้นติดตามผล และเสริมความรู้ให้แน่นด้วยการเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเน้นความเข้าใจในการฟัง เป็นต้นว่า การจดบันทึกเรื่องที่ได้อ่านการบรรยาย การสรุปสั้น ๆ ผู้เรียนระดับอ่อนควรได้ฝึกฝนแบบฝึกหัด Part A มาก่อนที่จะไปถึง Part B และ C ผู้เรียนระดับปานกลางและผู้เรียนระดับเก่ง อาจจะเริ่มต้นที่ Part B และ C ตามความเหมาะสมโดยผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาว่าผู้เรียนในกลุ่มนั้น ๆ ควรเริ่มแบบฝึกหัดที่ Part ไດ

3. อุปกรณ์การสอน

เนื่องจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2.3 พบว่า แถบบันทึกเสียง และแถบบันทึกภาพของบทเรียนบางบทควรได้รับการปรับปรุง ผู้สอนควรใช้อุปกรณ์เหล่านั้นที่เป็นต้นฉบับและมีความชัดเจนทั้งเสียงและภาพทำการสอนในกรณีที่ไม่สามารถหาต้นฉบับได้ ข้อเสนอแนะคือควรจัดทำบทพูด (script) และให้ชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษาบันทึกเสียง หากเป็นแถบบันทึกภาพผู้สอนสามารถขอต้นฉบับชาวภาคต่างประเทศ รายการความรู้ต่างๆ จากสถานีโทรทัศน์ สำนักงานข่าวสารอเมริกัน และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้

4. การประเมินผล

จากผลของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

พบว่าผู้เรียนกลุ่มระดับเก่ง และผู้เรียนกลุ่มระดับปานกลาง มีความคิดเห็นด้านการประเมินผลย่อย แตกต่างกับผู้เรียนกลุ่มอ่อนอย่างเห็นได้ชัด แต่จากผลของการสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับการทดสอบเมื่อการอบรมสิ้นสุด (Post test) พบว่าความคิดเห็นของผู้เรียนทั้งสามกลุ่มสอดคล้องกัน และมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการทดสอบเมื่อการอบรมสิ้นสุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอแนะว่าการประเมินผลระหว่างการเรียนการสอนควรมีหลายรูปแบบและใช้วิธีต่าง ๆ โดยไม่หวังดูผลจากการทดสอบสัมฤทธิ์ผลเท่านั้น เพื่อเป็นการลดความกังวลของผู้เรียน การประเมินผลของผู้เรียนอาจประเมินได้จากการบ้าน แบบฝึกหัดที่ทำในชั้นเรียน รายงาน กิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายในห้องเรียน หรือความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ผู้สอนควรบอกผลการประเมินเป็นระยะ ๆ และก่อนการประเมินใด ๆ ผู้สอนควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึง หัวข้อที่จะประเมินผล วัน และเวลาในการประเมิน

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

5.1 ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจความต้องการของผู้เข้าอบรมภาษาอังกฤษแบบเข้มภาคฤดูร้อนเกี่ยวกับหัวข้อการเรียนวิชาการฟัง และจัดลำดับขั้นนั้น ๆ ตามความต้องการ

5.2 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาบทเรียนวิชาการฟัง กิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมที่ใช้สอน และอุปกรณ์เพื่อทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.3 ควรทำการประเมินโปรแกรมทักษะการฟังอีกครั้งหนึ่ง หลังจากปรับปรุงโปรแกรมการสอนทักษะการฟังนี้แล้ว

5.4 ควรประเมินพัฒนาการเรียนของผู้เข้าอบรม และประเมินการสอนของอาจารย์ผู้สอนเพื่อดูความสำเร็จของการเรียน

หมายเหตุ เนื่องจากความจำกัดของหน้ากระดาษพิมพ์ ทำให้ไม่อาจเสนอ ขอบเขตการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ข้อจำกัดการวิจัย คำนิยาม และบรรณานุกรมได้ ผู้อ่านที่สนใจอาจหาอ่านได้ในงานวิจัยฉบับสมบูรณ์